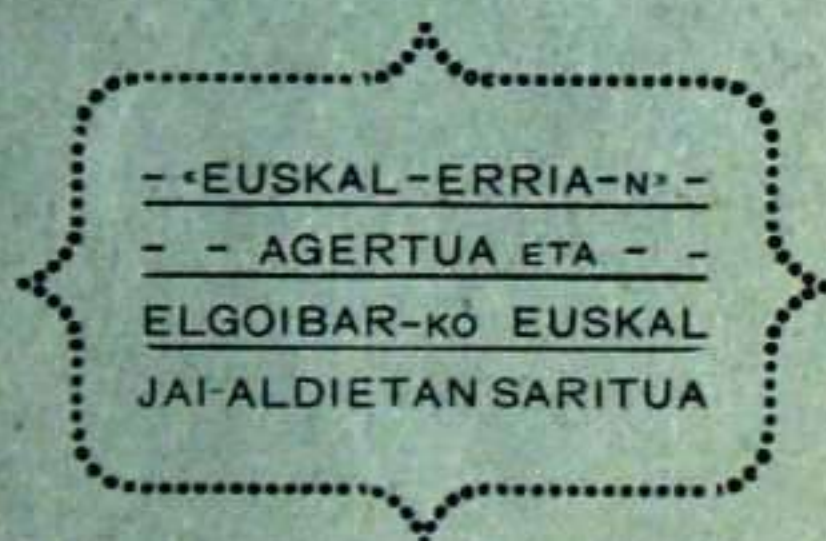

JOSÉ ARTOLA

MOTXA ERIYAN

(BAKARIZKETA)

DONOSTIYAN

BAROJA-REN ETXE ZARREKO MOLDIZTEGIAN

1935

MOTXA ERIYAN

(BAKARIZKETA)

*Iruditegiyak aurkestatzen du Donostian
Biltoki Zareko iruditegia. Azalduko da
MOTXA baseñitar ongi jantziyaren ichuran*

Au da lan bidia! ¿Zer egin bear det nik? Neri gertatze-ko ez da asko au ere, Mari Iñasi ta biyak elkañekin atera gera goizian baseñitik, emen festak ikusteko asmoan, alai ta pozez, gazta, araultz eta sagar batzubek oñan ditugula, ausoko Pellipe-ren alaba emen nola serbitzen dagon, ari emateko asmoan.

¡Emengo edertasuna! ¡Jesus! Bada ikusgañiya franko.

Kale kantoï batian adiskide bat billatu degu ta arekin beñiketan ari gerala, *pru pru* egiñaz uste gabe etoñi da alako *artomutilla* edo kurpill asko dituben gurdi aundi bat eta *zart*, jotzen nau zayatziñ ta txamañetik zintzilik au eraman nau ainbeste birian; buñundarakin usiatu ditu guziak; uste det oraindik segitzen ditala, bada an zaka-banatu gera, eta ez gera geyago elkar ikusi: ¡Mari Iñasi gajuak zer egiñ ote du! Nik ikara pasatziagatik sartu naiz ardo piñka bat eratera, eta andik atera naizenian jiran asi naiz eta ikusi det geldirik dagola plazan len bezelako *artomutill* aundi bat; nere iruditut zait lengua bera zala, eta kolkotik aterarik sagar panpandoja aundi bat, tira diyot artzaren lañuz jantziya zegon gizon añi, ain indar aundiz, non jo detan begi onduan, eta miñ

egin ta bezela utzi det; orduan etoñi zait zelatari bizar
aundi bat, eta besotik elduta oñastaran arturik diyo:
Benguste segiro.

Nik esan diyot:

Otso lañu con gurdi
zañazt a mi bulkar
de la kolko mantzana
nik artu ta tirar;
sin querer begi ondo
has hecho yo pegar
no culpa tener nara
a mí no castigar.

Añastaran eraman nau arkupeko leku batera, eta an
jaun ayetako batek esan dit euskera garbiyan, ea zer
gertatu zaitan, eta nongua naizen; nik kontatu diyot gu-
ziya garbi, eta bizkañian eskuakin joaz esan dit:

—Aizkiria, ez eztutu, ori ez da ezer— eta añazoya esa-
guturik barkatu egin dirate.

¡Bai gizon ona uraše!

Nere poza añekiñ abiyatu naiz kantari, eta bertso au
berari bota diyot:

Eskañikasko jaun on
prestu ta leyala
banekiyen euskaldun
onak badirala
estimatutzen diyot
eziñ esan ala
neregatikan egin
duben egiñala,
Jainkuak osasuna
eman dezayola.

Fañez, fañez, esan dit: Aizkiria, zuaz eta umore onari
kontu egiñ.

Ni ere oso pozturik abiyatu naiz nere atxua billatuko
ote detan asmoan, eta argi pilla bat ikusi det eche

aundi batian, eta gizon bati galdetu diyot: ¿Zer da ori, inpernuba?

—Ez, ori da kapeteriya.

—¿Kapeteriya?; bada onera ezkerro progatu bear degu bada ori ere; sartu naiz bařena. ¡Mutillak, ura jendien emana!, bazan gimbela naikua an; naiz auře auřerañõ eta eseri naiz deskantsu onian emakume lodi, aberatz bat eta beste jaun baten onduan. ¡Ura usai gozua!, gure Mari lñasik bañan obia botatzen zuben lodi ařek; ontan oju bat egin det: *jeup!*... eta etoři da gizon begi oker bat buru utzik eta mantal zuriyakin, eta diyo:

—¿Zer nai du?

—Kapia.....

—¿Zenbat?

—Picherdi bat.

Ekaři bitartian asi naiz kantari doñu edeřian, beriala ingurutik asi zaizkit *sist... sist...* egiñaz, zeñek egiten ote ziran begiratzeko altxatzeruakuan jotzen det aldamene-ko maya *jzamba!*, bota ditut ontzi guziyak, zikindu zan *señora* lodi ura, gizonak bastoya altxatzendu ni jotzeko asmuan ta ni berari eldutzera nuala, artu det anka azpi-yan *señora* ura, denak zutik jaři dira, bestiak buřuka zalako itzuli, ango ontzi soñu ta kařasiyak Ontan etor-tzen da *pinche* begi okeřa, eltzen dit lepo zamařetik eta kapia artu gabe ařastaran atera nau kanpora eta zelatari batek eldurik eraman nau beři ro plazako zulo artara: birian zeladoriak esaten ziran *bestia, bestia*, eta nik niyon, bai bestia; len bat eta orain bestia.

Lengo jaun euskaldun ařek berak, ostera diyo:

—¿Orain ere emen zera?

—Ez nuben nai, bañan ekaři naute, eta kontatu niyon beři ro nere gertaera.

—Gizona, gizona, kontu piska bat bearda izan, eta ostera barkatu egin ziran.

¡Bai gizon ona uraſen! ¡euskalduna izan! Faŕez esan dit, ongi ibiltzeko kontuz, eta pakian festak ikusteko.

- -Bai jauna, ba, ta beoŕi gure baseŕi aldera etortzen bada eŕege bezela maitatuko degu. Gero ala diyo:

—Aiskiria, zu euskalduna zeran alderik, joan bear zenuke biltoki edo teatro-ra, an euskerazko puntziyuak egiten dira.

-Bañan, Mari Iñaſi billatu bear det lenbizi.

—Agiyan an bertan izango da; eta tori esanaz, berak eman dit txartel au (*jendiari erakutziyak*). Jaunak, erdiya emango niyoke nere atxua non dan erakusten naubenari. ¡Gajo ura agiyan nere billa ibilduko da! (*eserita daudenari*).

¿Beok ez aldute ikusi emen emakume bat buruko mototza ta abarkarekin? ¿Beok ere ez? Oju egitera nua ea zokoen batetik erantzuten duben. (*ojuka*) ¡Mariñaſi!... ¡Mariñaſi!...

¡Bai sera! Jaunak, nondik joaten da oŕera...

¿Eta non egiten dute euskerazko puntsiyo ori?

¡Motellak, badago jendia ementxen komerianten zai, eserita deskantzuan lasai. ¡Nik ere oŕera joan bear det bada, aŕano pola! (*ojuka*) ¡Mariñaſi!..... ¡Mariñaſi!..... (*goitik*) Zer, emen naiz.

—Ara. Aufa mutillak; ajola gutxi oraiñ neri! Emen dagon zulo au izango da oŕera joateko atia; aguro sartuko naiz bada. Ariyo jaunak...

(*Apuntatzallien concha-n buruz bera sartzen da, eta etortzea da Biltokiko zaitzalle edo akomodadoria, ark beso ondolik eldu ta eramaten du baŕena*).

AMAITU DA

2

8054.

31